

Ingraven beregening

Hoveniershoofd boven (grond)water

Wat vragen bijzondere weersomstandigheden van de hovenier-ondernemer?

Maaicontracten blijven liggen, want het gras groeit niet wanneer de temperatuur hoger dan 25°C is en het beplanten van nieuwe tuinen wordt uitgesteld. Hoe gaat het deze uitzonderlijke zomer met de hoveniers en hun werkzaamheden, en hoe anticiperen zij op een toekomst waarin meer warme zomers worden voorspeld?

Auteur: Heidi Peters

Het gaat goed met de hoveniers. De werkzaamheden verschuiven deels en de werkomstandigheden zijn pittig vanwege de warmte. Maar er worden volop tuinen aangelegd en binnen het contractuele onderhoud kan de hovenier in deze extreme situatie zijn of haar toegevoegde waarde laten zien. De portefeuille van Wil Schut van W. Schut Groenvoorziening uit Gendt bestaat voor 85 procent uit contractwerken. 'We knippen veel minder hagen vanwege de kans op verbranding en het gras is vaak slecht. Het vraagt om meer en ander onderhoud. We houden zelf in de gaten wat er nodig is en overleggen dit vervolgens met de klant. Die reageert meestal positief, merken we. Het is aanpakken, maar in deze omstandigheden kun je nog beter laten zien dat je met je vak bezig bent en welke kennis je in huis hebt.'

Tjerry Langenhuizen van Langenhuizen Hoveniers: 'We zitten nu nog midden in de hitte en de droogte en ook nog een beetje in het ongewisse. Want hoe komt het eruit? We gaan het waarschijnlijk heel druk krijgen met planten en grassen die het niet hebben gered. Hoeveel dat er zijn, dat weet je nu nog niet.' Langenhuizen's klantenbestand bestaat voor 60 procent uit particulieren. De overige 40 procent wordt gelijkmatig verdeeld over overheid en bedrijven. 'We zullen voortaan wel anders moeten omgaan met beplanting, dat is wel duidelijk. Nieuwe klanten die in het voorjaar een tuin hebben laten aanleggen en waarbij de beplanting het niet heeft gered, komen soms bij ons verhaal halen. Dan kom je in het coulancegebied en dat is wel lastig. In mei verwachtten we natuurlijk niet dat het twee, drie maanden droog en heet zou blijven. Ik heb dit nog nooit meegemaakt.'

Tjerry Langenhuizen

Iedereen een bassin

Graag kijkt Langenhuizen naar de toekomst: 'Er komen de nodige vragen op ons af. Hoe kunnen we zo veel mogelijk water bufferen? Dat zullen

6 min. leestijd

we hard nodig hebben. We moeten bijvoorbeeld onderzoeken hoe stressbestendig we de grond kunnen maken als het om water en droogte gaat. In ons gebied, Noord-Brabant, zitten we op zandgrond. Door toevoegingen aan het zand kun je ervoor zorgen dat het water langer wordt vastgehouden. Een ander voorbeeld: bij een nieuwbouwproject was er sprake van het maken van een opslag van 2 m³ bij elke woning. Zo zou iedereen voldoende regenwater hebben voor zijn eigen tuin, water dat nu in het riool verdwijnt – datzelfde riool dat het water vaak niet aankan. De aarde heeft dit water hard nodig. Ik ken een boomkweker die bij zijn kwekerij een groot bassin heeft aangelegd, ook anticiperend op de klimaatverschuiving.'

Waterbeleid en oplossingen

Arjan Krijnen is bedrijfsleider bij Verhoeve Watertechniek in Zevenbergen. Dit bedrijf houdt zich voornamelijk bezig met golfbanen, sportvelden en grote tuinen zoals het stadpark in Breda. Bij golfbanen is de bewatering computergestuurd. Bij dergelijke grote projecten levert Verhoeve Watertechniek sensoren die op 20 centimeter diepte bij het worteltje van de plant worden geplaatst, waardoor de vochtigheid van de aarde doorlopend gemeten kan worden. Krijnen: 'Van een klant hoorden wij dat hij met ons systeem één week vooruit kan kijken. Daardoor kan hij ruim op tijd anticiperen en maatregelen nemen. Tja, meten is weten, blijkt ook hier weer.' Van particulieren krijgt Krijnen veel vragen over het aanboren van grondwaterbronnen. 'Dat is wel een lastige,' zegt Krijnen, 'omdat dit haaks staat op het beleid van Waterstaat. Het is immers het grondwaterpeil dat bewaakt moet worden. Overigens moet je mensen dan ook informeren over het mogelijke ijzergehalte van het grondwater.' Voor hoveniers heeft Verhoeve Watertechniek druppelsslangen. 'Voor het terugdringen van het watergebruik is het dan wel van belang om deze zo neer te leggen dat ze

alleen druppelen bij het plantje en dat de grond eromheen droog blijft. Er zijn veel mogelijkheden voor waterbeheersing, hoor. Maar wij hebben het gevoel dat veel hoveniers zich hier nog onvoldoende mee bezighouden.'

Enorme servicevraag

Bij Aquaco, dat nu nog in Elst is gevestigd maar eind dit jaar verhuist naar Ede, zorgde de aanhoudende hitte en droogte ervoor dat de serviceafdeling alle zeilen moest bijzetten. Henno den Engelse, adviseur beregeningstechniek: 'Bestaande systemen moesten draaiende gehouden worden, vragen om uitbreiding opgelost worden en pompen gecontroleerd. Daarnaast was er een erg grote vraag naar offertes voor tuinberegening. De levertijd liep natuurlijk wel op. Het zit hem niet alleen in de producten, maar er moet ook een goed ontwerp worden gemaakt en een goede werkvoorbereiding. Dat kost tijd, daar heb je mensen voor nodig. Het meeste wordt gevraagd om automatische beregeningssystemen met pop-upsproeiers, al dan niet bedienbaar via de telefoon.' Aquaco werkt veel samen met hoveniers. Deze maken meestal de tekening en Aquaco levert prefab bouwpakketten waarmee de hovenier voor een groot deel zelf het systeem kan opbouwen. Indien nodig kan de hovenier teruggrijpen op de kennis van Aquaco. 'Het belang van beregenen wordt steeds meer ingezien,' zegt Den Engelse. 'In Utrecht hebben we een project uitgevoerd waarbij honderden bomen geautomatiseerd worden bedruppeld, en in de afgelopen drie jaar hebben we meer dan 400 sportvelden geautomatiseerd. Gelukkig maar, want zonder dat is de investering van de gemeente vaak weggegooid geld.'

Waterbesparende schelpen

Chris de Graaff, eigenaar van The Count Gardening uit Hendrik Ido Ambacht, onderhoudt vooral particuliere tuinen. 'Wanneer ik planten in tuinen

ACHTERGROND

Arjan Krijnen

vervang, kies ik steeds vaker voor siergrassen die minder water nodig hebben. In grote potten en in borders gebruik ik veel schelpen. Dat oogt decoratief en schelpen hebben de eigenschap vocht op te nemen. Het verschil tussen bewateren van potplanten met of zonder schelpen is groot. Waar je de een dagelijks een plens water moet geven, kun je dat bij een pot waarvan de aarde bedekt is met schelpen beperken tot één à twee maal per week. En schelpen zijn niet duur, zorgen voor minder onkruid én houden slakken tegen.'

Green Deals

Branchevereniging VHG, maar ook de Koninklijke Nederlandse Golf Federatie (NGF) en vele andere partijen en gemeenten hebben zich aangesloten bij diverse Green Deals. De Green Deal-aanpak is een initiatief van de rijksoverheid om nieuwe, duurzame initiatieven een kans te geven door interactieve samenwerking. Voor Verhoeve Watertechniek betekent dit dat er onder andere op golfbanen steeds minder bestrijdingsmiddelen gebruikt mogen worden. Dat betekent ook minder water, want te veel vocht betekent een grotere kans op schimmels en op ongewenste grassoorten. Vandaar de monitoring onder de grond, om optimaal te kunnen sproeien. Krijnen: 'Dat willen wij vanzelfsprekend ook op andere plaatsen. Ons doel is om de klant zo goed mogelijk te adviseren over het watergebruik. Hoe, waarom, met welk systeem en – niet te vergeten – hoe ga je met waterberging om? Waterbesparing is altijd een thema. Neem nu onze pompen; ook deze zijn frequentiegestuurd. Echt, hier valt nog veel te winnen.'

Operatie Steenbreek

Langenhuizen ziet op de lange termijn vooral kansen in beheer. 'Onderhoud wordt voor de klanten een grotere kostenpost. Men kijkt vaak niet verder dan de aanlegkosten, maar wij hameren er elke keer weer op dat zij ook de onderhoudskosten niet moeten onderschatten.' Op dit moment ervaart de hovenier nog geen leveringsproblemen met bere-

De zon is weg, de heg kan weer gesnoeid.

Chris de Graaff

geningsmaterialen, maar hij ziet wel dat dit in de toekomst een probleem zou kunnen worden. 'Verder hoop ik dat mensen de stap gaan zetten naar minder stenen in de tuin. Het water dat valt, moet de grond in. Met al die bestrating verdwijnt het allemaal in het riool. Dat is zonde. Veel gemeenten doen mee aan Operatie Steenbreek. In onze gemeente betekent dit dat mensen voor elke vierkante meter terras die ze vervangen door groen een bedrag krijgen voor de aanschaf van planten. Er is gelukkig een landelijke tendens dat er meer infiltratiebodem moet komen.'

'Ik roep al een paar jaar om andere planten én om meer planten', aldus De Graaff. 'Als mensen een nieuw terras willen en ik leg ze uit waarom ze beter

voor een andere bodembedekker kunnen kiezen met daarin wat stapstenen, gaan ze daar toch vaak in mee, merk ik. Gelukkig maar. Ook adviseer ik ze via de regenpijp water op te slaan. Daar bestaan steeds mooiere oplossingen voor. Men is bang voor veel onderhoud, maar hoe meer planten je in de tuin hebt, hoe minder onderhoud. Beter voor de natuur, beter voor iedereen.'

Be social

Scan of ga naar:

www.vakbladdehovenier.nl/article/26740/hoveniershoofd-boven-grondwater

'Wanneer ik planten vervang in tuinen, kies ik steeds vaker voor siergrassen die minder water nodig hebben'

De schelpen van The Count besparen water.

Xeriscaping

Weinig tot geen irrigatie, toch een groene tuin: het antwoord ligt in xeriscaping. Xeriscaping is groenvoorziening en tuinieren op een manier waarbij zo min mogelijk irrigatie nodig is. Wie hierbij denkt aan plantsoenen vol cactussen, vergist zich. Er zijn legio mogelijkheden om tuinen volgens het principe van xeriscape in te richten.

De term xeriscaping komt van het Griekse xeros, wat 'droog' betekent. Xeriscaping begint – tot zover niets nieuws – met een plan waarin de vaste elementen zoals huis, terras, bomen en afscheiding worden vastgelegd. Een conceptueel en beplantingsplan rond de planfase af.

De volgende principes liggen ten grondslag aan xeriscaping:

1. Na de planfase wordt de bodem gewijzigd, passend bij de beplanting. Compost of grindachtig: de plant past bij de bodem of de bodem wordt passend gemaakt bij de plant.
2. Efficiënte irrigatie zorgt voor minder, maar wel effectief watergebruik. Bewatering wordt aangepast per grondsoort of plant, en verschillende sprinklers of wasemers worden ingezet. Bewater diep en niet te vaak, om diepe wortels te ontwikkelen. Niet overdag, en laat een regensensor de bewatering uitschakelen wanneer het regent.
3. Verschillende gebieden in een tuin krijgen verschillende hoeveelheden licht, wind en vocht. Plant op de juiste locatie en zet planten met vergelijkbare licht- en waterbehoeften bij elkaar.
4. Mulch, zowel organische als anorganische, houdt de plantenwortels koel, voorkomt korstvorming, minimaliseert verdamping en vermindert de groei van onkruid. Organische mulches zijn onder ander schors, poolschillen en houtslipsel, anorganische mulches zijn bijvoorbeeld rotsen en grind.
5. Bepaalde grassoorten hebben tot 30 procent minder water nodig. Gebruik het juiste gras en beperk de hoeveelheid gras om de vereisten voor water en onderhoud te verminderen.
6. Zorg dat de tuin goed onderhouden blijft.

Kortom: al deze basisprincipes van een goede planning werken uiteindelijk samen om water, tijd en middelen te besparen.

Bij xeriscaping wordt dus bij elke stap in de aanleg en realisatie de besparing en het zo efficiënt mogelijk gebruiken van water voor ogen gehouden. De voordelen die daarmee bereikt worden, zijn:

- tot 60 procent minder gebruik van water
- meer water beschikbaar voor andere doeleinden
- minder en goedkoper onderhoud
- xeriscape planten maken optimaal gebruik van de neerslag en houden deze langer vast
- minder afval

Op steeds meer plaatsen op aarde ontstaat waterschaarste. Xeriscaping is een totaalsysteem dat hierop inspeelt en waarmee de hovenier direct en op de lange termijn zijn kennis en kunde kan tonen.